

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra politologie a evropských studií

Adam Pastyřík

Konflikt v Severním Irsku

Vliv nové levice

Bakalářská diplomová práce

Vedoucí práce: Mgr. Hynek Melichar

Olomouc 2015

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracoval samostatně na základě uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne 30. dubna 2015

Adam Pastyřík

Rád bych poděkoval Mgr. Hynku Melicharovi, vedoucímu mé bakalářské práce, za odborné vedení a cenné rady a připomínky, které mi pomohly zpracovat tuto bakalářskou práci.

OBSAH

ÚVOD	5
1. Teoretická kapitola.....	8
1.1 Terorismus	8
1.2 Definice terorismu.....	8
1.3 Typologie terorismu	9
1.4 Teorie čtyř vln terorismu	10
1.5 Terorismus nebo gerila?	11
1.6 Iredenta	12
2. Historie konfliktu v Severním Irsku.....	14
2.1 Od středověku po rozdělení ostrova.....	14
2.2 Severní Irsko od rozdělení do počátku nepokojů	18
2.3 Počátky konfliktu a pád Stormontu	20
2.4 Dohody ze Sunningdale a Hillsborough.....	22
2.5 Zdlouhavá cesta k uzavření míru	25
2.6 Belfastská dohoda	27
3. Nová levice a levicový terorismus	28
3.1 Nová levice.....	28
3.2 Vliv nové levice v Severním Irsku.....	29
3.3 Vliv marxismu v Severním Irsku	29
3.4 Evropský levicový terorismus.....	31
3.4.1 Frakce Rudé armády	31
3.5 Srovnání evropského levicového terorismu a severoirského terorismu	32
ZÁVĚR	34
LITERATURA	37
Seznam použitých zkratk.....	40
Abstrakt (CZ)	41
Abstract (EN)	42

ÚVOD

Irská historie je značně komplikovaná již od období středověku, kdy byl irský ostrov obsazen vojsky anglického království. Irsko se od tohoto období stalo dějištěm mnoha válek proti anglické nadvládě, které o 700 let později vyústily v rozdělení irského ostrova na nezávislou Irskou republiku a na Severní Irsko, které setrvalo i nadále v unii s Velkou Británií. Rozdělení Irska na dva státy bylo předzvěstí dlouhého boje mezi katolíky a protestanty v Severním Irsku za odstranění diskriminace katolíků a opětovné sjednocení ostrova či jeho setrvání pod nadvládou Velké Británie. Napětí mezi těmito dvěma náboženskými skupinami a opačné postoje k britské nadvládě vyústily v roce 1968 v nejkrvavější konflikt v západní Evropě od konce 2. světové války. Po třicetiletém období násilí, které se vyznačovalo krutými teroristickými činy a vražděním nevinných obyvatel na irském ostrově i ve Velké Británii byl v roce 1998 ujednán mír a situace v Severním Irsku se uklidnila, byť je i v současné době patrné napětí mezi katolíky a protestanty v Severním Irsku.

Cílem této práce je popsat historii konfliktu v Severním Irsku a událostí, které mu předcházely a analyzovat vliv ideálů marxismu a nové levice na vývoj konfliktu v jeho počátečních letech. Dále je cílem definovat levicový terorismus, který se vyskytoval v západoevropských zemích od přelomu šedesátých a sedmdesátých let dvacátého století a porovnat jej s terorismem v Severním Irsku. Práce bude zkoumat dvě výzkumné otázky. První zní: Jakými změnami procházela teroristická kampaň PIRA v průběhu severoirského konfliktu? Druhá výzkumná otázka je: Jaký vliv měly ideologie nové levice a marxismu v počátcích moderního konfliktu v Severním Irsku?

Výběr tohoto tématu byl ovlivněn zaujetím problematikou terorismu v Evropě a jeho projevů. Dalším důvodem pro výběr tohoto tématu byl zájem o irskou historii a o samotný konflikt v Severním Irsku. Práce vychází z teoretického rámce terorismu a irendenty, které po celou dobu provázely severoirský konflikt. Oba tyto pojmy budou definovány v první kapitole mé práce, ve třetí kapitole je definován evropský levicový terorismus a ideologie nové levice. Z metodologického hlediska využiji deskripci k popsání historie konfliktu, analýzu ke zjištění vlivu dvou výše uvedených ideologií a komparativní metodu k porovnání terorismu v Severním Irsku s evropským levicovým terorismem.

V širším časovém vymezení se práce týká období od 12. století, v užším vymezení začíná práce v roce 1968, kdy vypukl konflikt v Severním Irsku a končí uzavřením míru v roce 1998, přičemž je kladen důraz na nejdůležitější mezníky v historii konfliktu. Z geografického hlediska se práce týká především oblasti Irska, Severního Irska a Velké Británie, v menší míře

také oblasti západní Evropy, především Německa, ve kterém působila levicová teroristická organizace Frakce Rudé armády.

Co se týká dosavadního zpracování tématu, věnuje se problematice severoirského konfliktu a terorismu mimo zahraničních i dostatek českých autorů. Z českých autorů lze zmínit Jana Franka, Miroslava Mareše či Jana Eichlera. Publikace zahraničních autorů podávají o problematice terorismu, iredenty i konfliktu v Severním Irsku často podrobnější přehled, který je však pro práci tohoto rozsahu někdy až nadbytečný.

První, teoretická, část práce vychází z několika zdrojů. Pro stanovení typologie terorismu je důležitá monografie českého odborníka zabývajícího se terorismem, Jana Eichlera, *Terorismus a války v době globalizace*. V tomto textu definuje Eichler teorii terorismu a rozděluje terorismus na tři typy. Další jeho publikace, *Mezinárodní bezpečnost na počátku 21. století* je významná pro pochopení zásadních rozdílů mezi teroristickými činy a gerilovou válkou. Dalším, pro mou práci významným dílem je text Davida Charlese Rapoporty, *The Four Waves of Modern Terrorism*, v němž definoval rozdělení terorismu do čtyř vln dle období, ve kterém se začaly projevovat. Pro vymezení teoretického rámce iredenty je stěžejním dílem článek *The Macedonian Syndrom* od Myrona Weinera, ve kterém definoval model iredenty, jež lze aplikovat na případ Severního Irsku.

Pro druhou část práce jsou nejvýznamnějšími zdroji informací monografie *Konflikt v Severním Irsku* od Jana Franka a *Northern Ireland* od Marca Mulhollanda. Oba autoři se ve svých dílech věnují historii konfliktu v Severním Irsku od jeho historických počátků ve středověku až po mírový proces na konci 20. století. Tyto publikace tak poskytují ucelený přehled informací. Doplňujícími zdroji jsou kapitoly jednotlivých autorů z publikace *Combating Terrorism in Northern Ireland* editované Jamesem Dingleyem a kapitoly autorů z přeložené publikace *The Course of Irish History* editované Theodorem W. Moodym a Francisem X. Martinem.

Pro třetí část práce jsou klíčovým zdrojem informací kapitoly od Ingrid Gilcher-Holteyové a Nialla ó Dochartaigha v publikaci *1968 in Europe. A History of Protest and Activism* editované Martinem Klimkem a Joachimem Scharlothem. Gilcher-Holteyová popisuje ideologii nové levice a její odlišnosti od klasického pojetí marxismu. Dochartaigh poté ve své kapitole analyzuje vliv ideálů nové levice v Severním Irsku. Pro analýzu vlivu marxismu jsou důležité již výše zmíněné monografie Jana Franka a Marca Mulhollanda a doplňující informace poskytují knihy *The Lost Revolution: The Story of the Official IRA and the Workers Party* od Briana Hanleyho a Scotta Millara a *Inside the IRA: Dissident Republicans and the War for Legitimacy* od Andrewa Sanderse. Pro pochopení problematiky evropského levicového

terorismu je důležitá kapitola od Miroslava Mareše z knihy *Terorismus. Válka proti státu* publikované Emilem Soulejmanovem a kolektivem autorů a monografie Stefana M. Aubreyho, *The new dimensions of international terrorism*, ve které autor popisuje evropskou levicovou teroristickou organizaci Frakce Rudé Armády.

Práce je členěna do tří kapitol. První, teoretická kapitola, se zabývá problematikou terorismu a iredenty. V této kapitole je definován pojem terorismus, typologie terorismu a teorie čtyř vývojových vln terorismu. Dále je zde analyzován rozdíl mezi terorismem a gerilovou válkou a definována teorie iredenty, která je aplikována na případ Irska. Druhá kapitola je rozdělena na šest podkapitol a věnuje se historickému vývoji v Irsku a podrobně samotnému severoirskému konfliktu od jeho vypuknutí až po uzavření míru. Ve třetí kapitole je uvedena definice ideologie nové levice a je analyzován její vliv, stejně tak je analyzován i vliv marxismu. V této kapitole jsou také představeny dvě severoirské teroristické organizace, které vycházely z ideologie marxismu. Dále je v této kapitole definován evropský levicový terorismus a představena teroristická organizace Frakce Rudé armády, jež je nejznámější levicovou teroristickou skupinou působící v západní Evropě od přelomu šedesátých a sedmdesátých let dvacátého století do konce studené války. Závěrem třetí kapitoly je stručné srovnání severoirského a evropského levicového terorismu.

1. Teoretická kapitola

V následující kapitole bude představen teoretický rámec terorismu a iredenty, tedy dvou jevů, které provázely dění v Severním Irsku již od 20. let 20. století až do uzavření míru v roce 1998. Dále bude představena teorie čtyř vln terorismu dle Davida Charlese Rapoporta a bude definován rozdíl mezi teroristickými činy a bojem za osvobození, jinak také označovaném jako asymetrická válka či gerila.

1.1 Terorismus

Pojem terorismus má základ v latinském slově *terror*, což v překladu znamená strach či hrůza. Samotný pojem byl poprvé použit ve Francii v období po Francouzské revoluci. Pro jednoho z vůdců revoluce, Maxmiliena Robospierra, bylo nastolení vlády založené na zavražďování, nátlaku a teroru jedinou možností, jak šířit nové ideje a občanské ctnosti, které prosazovala vláda. Tento režim byl později nazván jako *régime de terreur* a pojmy teror a terorismus získaly své vymezení. Od této chvíle jsou však také mnohé státy obviňovány ze státního terorismu¹, tedy z toho, že se dopouštějí teroru či podněcují teroristické akce (Corte Ibáñez 2009: 4). Je ovšem nutné vzít v potaz fakt, že terorismus prošel v dějinách výraznými proměnami, s čím souvisí také změny jeho definic.

1.2 Definice terorismu

Fenoménem terorismu se zabývá mnoho světových autorů, ale jednotnou definici se doposud nepodařilo nelézt, neboť každý jeden z autorů nahlíží na terorismus jinak, z čehož se odvíjí i odlišné definice. Na jednotné definici se mnohdy neshodnou ani jednotlivé státy či uskupení států. Odlišně na terorismus nahlížejí i Spojené státy a Evropská unie.

Evropská unie definuje terorismus v Rámcovém rozhodnutí o boji proti terorismu z roku 2002 jako „*Trestné činy, které mohou vzhledem k své povaze nebo souvislostem závažně poškodit zemi nebo mezinárodní organizaci, závažným způsobem zavraždit obyvatelstvo, nebo protiprávně přinutit vládu nebo mezinárodní organizaci, aby jednala určitým způsobem nebo aby se jednání zdržela (...), útoky ohrožující lidský život s možným následkem smrti, únos nebo*

¹ Jako teroristické státy, pokud se omezíme pouze na 20. století, bývají označovány především diktátorské režimy v Jižní Americe, ale především bývá takto označován režim nacistický a stalinistický (Corte Ibáñez 2009: 4).

brání rukojmí, způsobení rozsáhlého poškození vládních nebo veřejných zařízení (...)“ (European council 2002).

Definice Ministerstva obrany Spojených států je značně jednodušší. *„Terorismus je protiprávní použití násilí nebo vyhrožování násilím, které je často motivované náboženským, politickým nebo jiným ideologickým přesvědčením, k vyvolání strachu a donucení vlád nebo společnosti k jednání vedoucímu k dosažení cílů, které jsou obvykle politické“* (Department of Defense 2010).

Z jednotlivých autorů zabývajících se terorismem bych uvedl definici doktora Gabriela Palmera-Fernandeze: *„Terorismus je organizované užití násilí proti civilistům nebo jejich majetku, vůdčím politikům země nebo vojákům, kteří nebojují ve válce, pro politické účely“* (Palmer-Fernandez 2005: 24). Jako další lze zmínit definici Luise de la Corte Ibáneze *„Terorismus je promyšlenou sérií násilných a zstrašujících činů, které míří proti nebojujícím obyvatelům a jsou naplánovány tak, aby psychologicky zapůsobily na mnohem větší počet osob, než jsou přímé oběti, a tak posloužily k dosažení konkrétního, skoro vždy politického cíle“* (Corte Ibáñez 2009: 19). Z českých autorů věnujících se problematice terorismu bych zmínil docenta Mariana Brzybohatého, jehož definice zní: *„Obecně lze terorismus chápat jako metodu pro dosažení určitého cíle a lze ho považovat za maximálně ostrou formu psychologické války, vedené malou skrytou skupinou nebo i jednotlivcem“* (Brzybohatý 1999a: 15).

Obecně lze tedy terorismus označit jako užití násilí nebo hrozbu užití násilí proti lidem či vládám, jehož cílem je vyvolání strachu za účelem dosažení určitých politických cílů.

1.3 Typologie terorismu

Nalézt jednotnou typologii terorismu je stejně obtížně jako nalézt jeho jednotnou definici, neboť každý autor má na jeho dělení odlišný pohled. V této práci jsem zvolil rozdělení terorismu od Jana Eichlera, který jej dělí na tři typy, a to národní terorismus, mezinárodní terorismus a globální terorismus.

Národní terorismus² je plánován a uskutečňován uvnitř hranic jednoho státu, s cílem vynutit si zásadní změny v jeho vnitřní politice. Má velmi rozsáhlou řadu podob a motivací, ale v mnoha případech šlo o odtržení určitého území od většího státu a jeho připojení ke státu jinému či jeho přeměnu v nový svrchovaný stát. Nejznámějším příkladem tohoto typu terorismu je IRA v Severním Irsku. Další podobou je vynucování si zásadních změn ve vnitropolitickém

² Bývá také označován jako iredentistický

uspořádání státu. Národní terorismus lze rozlišit na levicový a pravicový. Levicovní teroristé zpochybňují legitimitu státu a tím ospravedlňují své útoky na státní činitele a instituce. Pravicovní teroristé zpochybňují legitimitu opozice a své akce zdůvodňují nezbytností chránit stabilitu státu (Eichler 2010: 152–153).

Útoky mezinárodního terorismu směřují přes státní hranice a zasahují cíle v jiném státě. Mezinárodní terorismus má počátky na přelomu 60. a 70. let 20. století. Jeho cílem jsou změny ve vnitřní politice napadaných států, ale také vynucování změn v jejich zahraniční politice. Cílem je donutit konkrétní stát, aby v některé části světa přestal prosazovat své zájmy, nebo tam od základu změnil svoji politiku. Jako mezinárodní terorismus lze označit například bombové kampaně PIRA ve Velké Británii (Tamtéž 153).

Nástup globálního terorismu bývá datován k 11. září 2001. Teroristické organizace jsou rozprostřeny po celém světě a jejich cílem je zasadit co nejtěžší ránu těm, kteří jsou hybnou silou globalizace. Nelze ovšem říci, že nástupem jedné etapy končí etapa předcházející, neboť i v době globálního terorismu pokračují aktivity jak mezinárodního i národního terorismu (Tamtéž 155).

1.4 Teorie čtyř vln terorismu

Pro účely této práce využiji teorii čtyř vln terorismu, kterou vypracoval David Charles Rapoport, přední světový odborník zabývající se terorismem a profesor na Kalifornské univerzitě.

První vlna terorismu má počátek v carském Rusku v roce 1878, kdy Vera Zasulich postřelila policistu, který zneužíval politické vězně. Poté odhodila zbraň na zem a vzdala se slovy „*jsem teroristka, ne vrah*“. Od roku 1880 ruští anarchisté, kteří sami sebe označovali za teroristy, terorizovali společnost individuálním a promyšleným vražděním politických osobností. Své činy zdůvodňovali tvrzením, že terorismus je humánnější než revoluce. Jejich činy měly ohlas ve světě a umožnily tak vznik mnoha dalších teroristických hnutí (Rapoport 2004: 50–52).

Druhá vlna, označována jako „protikoloniální“, začíná ke konci I. světové války v roce 1917 a končí přibližně rokem 1965. Jak z označení vyplývá, hlavním motivem teroristů druhé vlny bylo právo na sebeurčení národů. Tento princip podporovaly vítězné mocnosti a vnutily jej koloniím, které patřily poraženým mocnostem. Konec II. světové války znamenal značný nárůst protikoloniálních nálad a mnohé západní země respektovaly právo národů na sebeurčení. Charakteristickým znakem druhé vlny už nebyly vraždy politiků, ale především atentáty proti

policii a pořádkovým silám. Cílem teroristů druhé vlny bylo vyprovokovat stát k nepřiměřenému zásahu, který by jim zaručil širokou podporu lidu. Terorismus v tomto období přispěl i k vzniku nových států, například Irska (Tamtéž: 52–54).

Třetí vlna³ začíná v roce 1968 a trvá do poloviny 80. let. Hlavní událostí, která třetí vlnu terorismu spustila, byla Vietnamská válka a úspěchy Vietkongu proti jednotkám Spojených států. Toto období se vyznačuje vývojem četných politických konfliktů na celém světě. Terorismus třetí vlny praktikovaný organizacemi v Evropě je charakteristický přesahem státních hranic, kdy teroristické buňky navazovaly styky se zahraničními organizacemi a někdy prováděly útoky mimo své země původu (Tamtéž: 56–58). Mimo jiné, byly cílem teroristů třetí vlny přepady bank za ekonomickým ziskem a krádeže zbraní. Typickým rysem této vlny je vznik různých organizací extrémní pravice, které jsou často napojeny na bezpečnostní síly státu. Příkladem v Severním Irsku je vznik Ulsterského dobrovolnického sboru či Ulsterského obranného sdružení. Do třetí vlny spadají i teroristické kampaně IRA vycházející z nacionalismu vlny druhé (Corte Ibáñez 2009: 4).

Čtvrtá vlna začíná rokem 1979 a trvá dodnes. Je spojena s náboženským extremismem a teroristické organizace čtvrté vlny útočí na jednotlivce, skupiny nebo státy, které podle nich nedodržují jejich dogmata nebo je považují za nepřátele náboženské komunity, kterou teroristé reprezentují. Příkladem teroristické organizace čtvrté vlny může být libanonský Hizballáh či Al-Káida (Rapoport 2004: 61–63).

1.5 Terorismus nebo gerila?

Stanovit dělicí čáru mezi terorismem a gerilou⁴ je velmi obtížné. Častokrát je tato problematika zjednodušována a dochází ke svévolnému a záměrnému zaměňování. Pro spolehlivou orientaci mezi těmito jevy lze vycházet ze skutečnosti, že jak teroristé, tak i geriloví bojovníci mohou své úder zaměřovat na pět hlavních druhů cílů. Podle toho, za jaké situace a s jakým záměrem udeří lze rozlišit, zda jde o terorismus nebo gerilovou válku (Eichler 2006: 152).

Prvním cílem útoku mohou být nejvyšší političtí činitelé. Je-li atentát spáchán v době míru na demokraticky zvoleného politika, jde o terorismus. Pokud je ale atentát spáchán na představitele okupační moci v době války, jde o gerilovou akci (Eichler 2010: 147).

³ Rapoport ji označuje jako vlnu „nové nacionalistické levice“ (Corte Ibáñez 2009: 7)

⁴ Marxisticko-leninistické skupiny bojující od přelomu šedesátých a sedmdesátých let v zemích západní Evropy označovaly své aktivity jako „městskou gerilu“. Mezi tyto skupiny lze zařadit například Oficiální IRA, Irskou národně osvobozenickou armádu, Rudé brigády nebo Frakce Rudé Armády (Mareš 2004: 20).

Jako druhý cíl útoku mohou být zvoleny průmyslové podniky. Pokud je úder proveden v době války a je veden snahou o oslabení průmyslové základny okupanta, není považován za terorismus. V době míru je však takový útok určen k šíření strachu a k oslabení hospodářské síly zasaženého státu proto je oprávněně posuzován jako projev terorismu (Tamtéž: 148).

Třetím cílem může být infrastruktura. Zničení letiště, železnice nebo silnice v době války je chápáno jako boj proti okupantům s cílem znemožnit přesuny jednotek nebo výzbroje. V době míru je útok veden za účelem vyvolání atmosféry strachu a jedná se tedy o terorismus (Tamtéž: 148).

Dalším cílem útoku mohou být ozbrojené síly. Útok proti okupačním jednotkám, i když je veden ze zálohy nebo má podobu léčky, má svoji legitimitu danou bojem a osvobozením. Nejedná se tedy o terorismus, ale o součást gerilové války. Výraznou výjimkou jsou ale útoky na vojáky, kteří v jiné zemi působí na základě mandátu Rady bezpečnosti OSN. Tyto síly nejsou v zemi s cílem svrhnout vládu a nastolit jinou a nemají tedy statut okupačních sil. Útoky na tyto vojáky proto nelze odůvodnit bojem proti okupaci a za samostatnost. Jejich jediným smyslem je vyvolat atmosféru strachu v zemích, které tyto vojáky vyslaly, a jedná se tedy zcela jednoznačně o terorismus (Tamtéž: 148–149).

Obyvatelstvo je pátým cílem útoku. Pokud je zabíjeno bezbranné civilní obyvatelstvo, jde vždy o terorismus. Tento útok nelze ospravedlnit ani zdůvodnit jakýmkoli politickými cíli. O jednoznačný terorismus se jedná i v případě, pokud je útok veden proti etnické většině nebo menšině v jednom státě či proti občanům jiného vyznání (Tamtéž: 150).

1.6 Iredenta

Význam pojmu iredentismus vychází z italského slova *irredenta* (v překladu neosvobozený) a původně se vztahoval k italským snahám o sjednocení Itálie v 19. století. „*S postupem času se tento pojem začal užívat k označení všech činností a snah o to, aby bylo určité území připojeno k většímu celku, přičemž tento větší celek je obydřen a dominantně spravován rasově, národnostně či nábožensky homogenním obyvatelstvem a na území, které má být připojeno, se nachází příslušníci stejné rasy, národa či náboženství začlenění do jiného většího celku, v němž nemají dominantní pozici*“ (Mareš 2010: 102). Podle Hanse Kornprobsta usilují iredentisté o sjednocení státních a národních hranic a iredentismus je možné rozdělit podle toho, zda nárokují celé území jiného státu nebo pouze jeho část – například irští iredentisté si nárokovali jen Severní Irsko, které je součástí Velké Británie (Kornprobst citován in Mareš 2010: 102).

Myron Weiner ve svém článku *The Macedonian Syndrome* definoval model iredenty, jehož nejdůležitějším bodem je sdílená etnická skupina v nejméně dvou sousedních státech, z nichž alespoň v jednom je menšinou. Daná menšina v jednom státě si musí být vědoma svého postavení menšiny a kulturní odlišnosti od většiny a také svého vztahu ke spřízněné většině žijící ve druhém státě. Důležitým bodem tohoto modelu je i to, aby jeden z těchto států vyžadoval změnu státních hranic (byl iredentistickým) a připojení území druhého státu obývané etnickou menšinou k území svému (Weiner 1971: 668).

Dále stanovil tři hlavní aktéry, kteří se musí na iredentě podílet. Prvním je *iredentistický stát* (irredentist state), druhým *anti-iredentistický sousední stát* (anti-irredentist neighbor) a posledním aktérem je *sdílená etnická skupina* (shared ethnic group) žijící v obou státech (Tamtéž: 668). Při aplikaci modelu na případ Irska lze označit Irsko za iredentistický stát vyžadující změnu hranic a připojení Severního Irska, Severní Irsko jako anti-iredentistický stát a obyvatele obou států katolického vyznání jako sdílenou etnickou skupinu.

Iredentismus může být kromě státních aktérů prosazován také aktéry nestátními, kteří se k iredentistickým cílům hlásí a kteří se mohou snažit uskutečňovat vlastní více či méně rizikovou politiku k jejich dosažení, případně se v budoucnu mohou chopit moci a stát se státními aktéry. Nestátními aktéry mohou být politické strany či zájmové skupiny, ale mnohem častěji jimi jsou polovojenské jednotky, gerilové organizace či teroristické skupiny. Zdánlivě nestátní aktéři přitom mohou být skrytě podporováni ze strany státních orgánů. Po 2. světové válce se otevřené iredentistické požadavky ze strany států (nikoliv však ze strany nestátních aktérů) objevovaly minimálně, což ale neplatí pro Irsko, které si území Severního Irska ústavně nárokovalo až do roku 1998. V současnosti jsou tradiční iredentistické požadavky nahrazeny intenzivní politikou národních států ve prospěch menšin, což má na jednu stranu pozitivní efekt zvýšené ochrany těchto menšin, na stranu druhou tato politika vede k mezietnickému i mezistátnímu napětí a vyvolává obavy z obnovení iredentismu (Mareš 2010: 102–104).

2. Historie konfliktu v Severním Irsku

Problematiku konfliktu v Severním Irsku není možné pochopit bez nahlédnutí do historie Irska a Velké Británie. Za původce všech problémů a konfliktů na irském ostrově lze považovat vztah těchto zemí a náboženský konflikt mezi katolíky a protestanty. V případě samotného severoirského konfliktu mezi republikány⁵ a unionisty⁶. Konflikt v Severním Irsku (v angličtině označován jako „The Troubles“) začal v říjnu 1968 poté, co byl v Derry násilně rozehán protestní pochod za práva katolíků a byl ukončen o 30 let později podepsáním Belfastské dohody v dubnu 1998.

2.1 Od středověku po rozdělení ostrova

Počátek konfliktu sahá až do středověku, konkrétně do 12. století, kdy tehdejší anglický panovník Jindřich II. vyhověl žádosti exilového vládce irského království Leinsteru Murchady, aby mu dopomohl zpět na trůn a vyslal normanské rytíře, aby Irsko dobyli. Vylodění Normanů v Irsku v roce 1167 tak přerušilo více než tisíciletý vývoj keltských křesťanských království a uvrhlo ostrov na několik dalších století do nepřetržitého válečného stavu mezi anglickými dobyvateli a domorodou irskou šlechtou (Frank 2006: 11).

Od období reformace v 16. století odpor vůči anglické nadvládě ještě posílil. Angličané přijali za vlády Alžběty I. jako své náboženství protestantství (anglikánská církev), ale Irové zůstali katolíky. Když poté za vlády Jakuba I. začalo osidlování severní části Irska, Ulsteru⁷ protestantskými přistěhovalci z Anglie a Skotska, byl tím na ostrově rozdmýchán i náboženský konflikt. V roce 1641 došlo v Irsku k mohutnému katolickému povstání proti anglické nadvládě, při kterém zemřelo několik tisíc protestantů, a Irové obsadili většinu Irska. Povstání bylo roku 1649 potlačeno vojsky Olivera Cromwella, tisíce katolíků byly zabity nebo vyhnány ze země, byla jim zabrána půda a anglická nadvláda tím byla ještě více upevněna. Ozbrojená povstání proti vládě Britů v Irsku a represe britské vlády mají tedy dlouhou tradici (Tůma, Hurník 2001: 499).

Po tvrdém Cromwellově režimu utrpěli irští katolíci další ránu, když byl roku 1689 sesazen z anglického trůnu katolík Jakub II. Vilémem III. Oranžským. Jakub II. podporovaný

⁵ Původní obyvatelé katolického vyznání, kteří usilují o sjednocení Irska. Bývají také označováni jako irští nacionalisté (Moody 2012: 199).

⁶ Protestanté, potomci britských přistěhovalců, jejichž cílem je setrvání Severního Irska pod britskou správou. Bývají také označováni jako lojalisté (Moody 2012: 203).

⁷ Historická provincie, šest hrabství, která se rozkládá na severovýchodě ostrova a tvoří současné Severní Irsko (Tůma, Hurník 2001: 499–500).

francouzským králem Ludvíkem XIV. a irskými katolíky, kterým slíbil podstatné ústupky a zrušení cromwellovského záboru, hodlal trůn vybojovat zpět. Jeho armáda ale podlehla protestantské armádě Viléma III. roku 1690 v bitvě na řece Boyne. Porážka Jakuba II. měla za následek tvrdý postup vůči irským katolíkům a přijetí tzv. trestních zákonů vydaných irským parlamentem na přelomu 17. a 18. století. Tyto zákony „zakázaly katolíkům nosit zbraně, zřizovat školy, dědit půdu po protestantech a pronajímat ji na dobu delší než 31 let. Katolický klérus v zemi se musel početně omezit a zaregistrovat se. Katolíci nesměli působit v právnických profesích a byli vyloučeni ze všech úřadů (včetně parlamentu) a z armády“ (Frank 2006: 13). Jejich situace se zlepšila až na konci 18. století, kdy britský parlament trestní zákony zrušil, vstup katolíkům do parlamentu ale umožněn nebyl (Tamtéž: 14).

Po vypuknutí Francouzské revoluce se opět projeví irské snahy o nezávislost a vypuklo povstání vedené organizací Sjednocení Irové. Povstání však bylo roku 1798 britskou armádou potlačeno. Pro Brity tedy Irsko opět představovalo palčivý politický problém, který se britský premiér William Pitt rozhodl rázně vyřešit. V roce 1801 vešel v platnost Zákon o unii a Irsko se stalo součástí Spojeného království. Britský a irský parlament byly sloučeny a irským katolíkům tak mělo být umožněno v parlamentu zasedat (McDowell 2012: 176–177).

Úkolu prosadit vstup katolíků do britského parlamentu se ujal advokát a umírněný nacionalista Daniel O'Connell, který měl pro tento krok výraznou podporu katolické církve a proto v roce 1828 kandidoval do parlamentu. Zákon o katolické emancipaci byl dolní komorou schválen a názor Sněmovny lordů změnila vize dalších možných nepokojů v Irsku. Zákon vešel v platnost v roce 1829 a umožňoval katolíkům v Irsku vstupovat do parlamentu a do nejvyšších armádních a justičních funkcí. O'Connellův úspěch povzbudil Iry v úsilí o zrušení britsko-irské unie, načež Britové reagovali represemi (Frank 2006: 14–15). Další ránou pro sílící irský nacionalismus byl velký hladomor (1845–1851), který si vyžádal mnoho obětí a vedl k masivní emigraci Irů do USA. Počet obyvatel Irska se tak snížil o více než dva milióny (Moody 2012: 199).

V roce 1858 založila skupina irských emigrantů žijících v New Yorku revoluční sdružení Irské republikánské bratrstvo⁸ (IRB). Cílem IRB bylo svržení britské nadvlády v Irsku a dosažení nezávislosti na Velké Británii (Tůma, Hurník 2001: 499). IRB se z USA rozšířilo i do Irska a do Anglie a v roce 1867 provedli několik bombových útoků v Londýně a Manchesteru a v 80. letech 19. století se terčem útoku stala také budova britského parlamentu (Wasson 2010: 214).

⁸ Známe také jako Feniáni (Wasson 2010: 214).

Odhodlání, se kterým se IRB bilo za svůj národ, byť mnohdy násilnou formou, hluboce zapůsobilo jak v Británii, tak v Irsku. Tato skutečnost měla vliv i na britského premiéra Williama Ewarta Gladstona, který hodlal odčinit křivdy spáchané na Irech. Výsledkem jeho snahy byl zákon z roku 1869, který zrušil povinnost Irů platit desátky na podporu anglikánské církve, a katolíci s protestanty si byli rovni. Zatímco Gladstone se snažil irský problém vyřešit reformami, v Irsku opět vzrostlo úsilí získat nezávislost a snahy o obnovení irského parlamentu. Požadavek Irů na autonomii podporoval i Gladstone a proto v roce 1886 předložil zákon o irské autonomii, který předpokládal převedení pravomocí z britského parlamentu na irský zákonodárny sbor. Zákon se mu ale nepodařilo prosadit, zejména kvůli nesouhlasu části jeho vlastní Liberální strany a silnému odporu ze strany konzervativců a irských unionistů. Druhý návrh autonomního zákona z roku 1893 dolní sněmovna přijala, byl ale zamítnut sněmovnou horní (Moody 2012: 203–205).

Po dvou neúspěšných Glastonových pokusech o prosazení zákona o irské autonomii se irské vyhlídky zlepšily až v roce 1911, kdy volby do britského parlamentu vyhráli opět liberálové. Premiér Herbert Asquith sice původně neměl jednání o irské autonomii v plánu, ale souhlasil s ní, neboť potřeboval hlasy irských poslanců vedených Johnem Redmondem. Liberálové s jejich podporou zredukovali právo veta britských lordů na dva roky a v roce 1912 byl zákon o irské autonomii v parlamentu prosazen (Frank 2006: 30).

Prosazení zákona se samozřejmě nelíbilo ulsterským unionistům, kteří rozpoutali zuřivou kampaň proti autonomii. Více než 218 000 unionistů přísahalo, že použijí všech nutných prostředků, aby autonomii znemožnili. V lednu 1913 proto založili sbory Ulsterských dobrovolníků a vyzbrojili se zbraněmi pašovanými z Německa. Británie odmítala přinutit unionisty k přijetí zákona násilně, protože britští důstojníci dali najevo, že proti unionistům zasahovat nebudou a raději rezignují. Otázka autonomie se tak dostala do slepé uličky a unionisté požadovali vynětí Ulsteru a jeho setrvání pod britskou správou. V zájmu zachování míru dal Redmond souhlas k dočasnému vynětí. Jako protiváha Ulsterských dobrovolníků vznikl v listopadu 1913 sbor Irských dobrovolníků (McCartney 2012: 223–224). Zákon o autonomii vešel v platnost měsíc po vypuknutí 1. světové války ale jeho realizace byla odložena na období míru (Curtis 2002: 349).

Skutečností, že Velká Británie byla zaměstnána boji na západní frontě, se v roce 1916 rozhodlo využít IRB. Na Velikonoční pondělí, 24. dubna, obsadilo přibližně 1200 členů IRB a na 400 členů Irských dobrovolníků důležité budovy v centru Dublinu a vyhlásili nezávislost Irské republiky na Velké Británii. Povstání bylo britskou armádou potlačeno po šesti dnech bojů, 29. dubna (Caulfield 1995: 16). Ačkoliv vojensky povstání selhalo, v dlouhodobém

horizontu svůj účel splnilo. Britové vyhlásili výjimečný stav, 16 přeživších vůdců povstání popravili a více než 2000 dalších lidí pozatýkali. Irská veřejnost, do té doby loajální a proti povstalcům nepřátelská reagovala na represe silným pobouřením. Z této situace těžila, do té doby pacifistická, strana Sinn Féin (SF), která v prvních poválečných volbách do Westminsteru v roce 1918 drtivě vyhrála. (Carr 2002: 139–141).

SF získala v těchto volbách 73 ze 105 irských mandátů v britském parlamentu, ale její poslanci tyto mandáty odmítli. 21. ledna 1919 založili v Dublinu *Dáil* (irský parlament), který se hlásil k republice vyhlášené roku 1916 při Velikonočním povstání. Irským prezidentem byl zvolen předseda SF, Eamon de Valera. Irové žádali o mezinárodní uznání nezávislosti na pařížské mírové konferenci, ale tento požadavek byl pro Brity naprosto nepřijatelný a Irům tak zbývalo jen násilné řešení (Frank 2006: 32–33).

V roce 1919 byla z iniciativy SF založena Irská republikánská armáda⁹ (IRA), jejímž vůdcem se stal Michael Collins. Cílem IRA byl boj za irskou samostatnost a začala vést partyzánskou válku proti britským jednotkám v Irsku. To mělo za následek vypuknutí irské války o nezávislost, ve které několik tisíc bojovníků IRA čelilo 50 000 britským vojákům. IRA samotná by britské jednotky nikdy porazit nedokázala, ale Britové byli donuceni k jednání veřejným míněním doma i v USA (Frank 2006: 33–34). Po téměř třech letech bojů tak Britové nabídli Irům v červnu 1921 příměří. Na jižní části ostrova, která byla převážně katolická, měl být vytvořen nezávislý stát a šest hrabství na severo-východě ostrova (oblast dnešního Severního Irska) mělo zůstat pod britskou kontrolou, neboť v této oblasti žila protestantská loajalistická většina (Laffan 2004: 297–298).

Podepsání Anglo-irské dohody 6. prosince 1921 mělo za následek rozdělení ostrova. Na jihu byl vytvořen Svobodný irský stát, který získal autonomii, ale zůstal britským dominiem a na severu nově vzniklo Severní Irsko (McCartney 2012: 226). Podpis dohody však vyvolal uvnitř IRA rozkol. Skupina členů pod vedením Michaela Collinse s dohodou souhlasila, ale většina IRA byla proti dohodě. Výsledkem těchto neshod byla občanská válka (1922–1923) mezi IRA a armádou Svobodného irského státu, která skončila porážkou těch, kdo ve snaze vybojovat republiku dohodu odmítali a ostrov zůstal rozdělen (Reynolds 2009). V období občanské války byla IRA irským parlamentem postavena mimo zákon, po vyhlášení příměří v květnu 1923 byla na pokraji definitivního zničení a od roku 1931 působila v ilegality (Brzybohatý 1999b: 80).

⁹ Počátky IRA sahají až do 18. století, kdy v roce 1798 bylo založeno tajné hnutí, Společnost sjednocených Irů, jehož cílem bylo zahájit povstání proti britské nadvládě (Tůma, Hurník 2001: 499).

2.2 Severní Irsko od rozdělení do počátku nepokojů

Severní Irsko jako samosprávná britská provincie vzniklo na území šesti z devíti historických hrabství Ulsteru na základě Zákona o Irské vládě, kterým udělili Britové autonomii Svobodnému irskému státu. Rozdělením ostrova tak vznikl miniaturní samosprávný celek, který měl přibližně 1 256 000 obyvatel a ve kterém tvořili dvoutřetinovou většinu protestanté. Katolická menšina se od počátku rozdělení ostrova hlásila ke Svobodnému irskému státu a rozdělení odmítala uznat. Tyto iredentistické snahy, spojené s útoky IRA vedly k protikatolické agresi ze strany protestantů (Frank 2006: 40).

Stabilitu nového státu od počátku ohrožovaly sektářské rozbroje, které ho málem uvrhly do naprosté anarchie. Katolíci byli utlačováni a vyháněni ze zaměstnání a domovů, IRA obnovila svou aktivitu a ujala se své historické role ochránce katolíků. Vláda Severního Irska proto založila s finanční podporou Velké Británie Ulsterskou speciální policii¹⁰, protiteroristickou organizaci, jejíž příslušníci prosluli krutými vražednými represemi vůči katolíkům. Proti IRA bojovala i regulérní severoirská policie – Královská ulsterská policie (RUC), do které vstupovali i katolíci (Tamtéž: 41). RUC pomohl ke zvládnutí situace také zákon o zvláštních pravomocích (The Special Powers Act), který „*umožňoval bezpečnostním složkám v Severním Irsku zatýkat podezřelé z terorismu bez obvinění a věznit je bez soudu, provádět domovní prohlídky bez varování, zakazovat shromažďování a odsuzovat pachatele k smrti oběšením*“ (Mulholland 2002: 26). Tento zákon ale nikdy nebyl používán v plném rozsahu (Tamtéž: 26). Nepřiměřené zákroky a odvetné akce protestantských policejních složek proti katolíkům měly za následek jejich nedůvěru v bezpečnostní složky Severního Irska. Nepokoje a násilí nakonec skončily porážkou IRA v roce 1922 (Dorney 2013).

Protestantská vláda ale katolíky i nadále diskriminovala, zejména kvůli jejich odmítavému postoji vůči Velké Británii. Nemohli být zaměstnání v soukromém ani veřejném sektoru a byli, s požehnáním vlády, diskriminováni i při přidělování státních bytů a domů (Frank 2006: 42). Ve 30. letech bylo Severní Irsko zasaženo hlubokou ekonomickou krizí a panovala zde vysoká nezaměstnanost. Obě důležitá průmyslová odvětví, plátenictví a loďařství, postihl značný útlum a zemědělství zasáhla krize v Severním Irsku i v Británii. Situace se ještě zhoršila v roce 1929 po světové hospodářské krizi. Vysoká nezaměstnanost a diskriminace katolíků tak opět rozdmýchala řadu konfliktů a násilí. V roce 1931 zaútočil dav

¹⁰ Známa také jako B-Specials (English, Townshend 1998: 96).

katolíků na průvod oranžistů¹¹, což vyvolalo mnoho represivních opatření. V následujících letech propukly v Severním Irsku mohutné nepokoje, které v roce 1935 vyvrcholily v Belfastu, kde musela zasahovat britská armáda a při nichž zahynulo 11 lidí (McCracken 2012: 233).

I v průběhu 2. světové války IRA pokračovala v ozbrojeném boji za sjednocení Irska. V roce 1939 začala provádět odvážné pumové útoky na britské pevnině, které ale nesledovaly zničení důležitých cílů. Během 2. světové války irská vláda ve snaze zabránit možné britské invazi podezřelé členy IRA přísně stíhala. Kolem 2000 členů IRA bylo během války za mřížemi, IRA tak nemohla fungovat a její organizace a činnost upadala (Tůma, Hurník 2001: 500–501).

V roce 1948 vystoupilo Irsko z Commonwealthu a vyhlásilo republiku, což povzbudilo naděje republikánů. Britové ale stvrdili spojení Severního Irska s Velkou Británií vydáním zákona o Irsku (Ireland Act), v němž zdůraznili, že Severní Irsko i nadále zůstává součástí Velké Británie a nemůže z tohoto svazku vystoupit bez souhlasu svého parlamentu (McCracken 2012: 234). Poté, co Irsko získalo nezávislost, se útoky IRA zaměřily na Ulster. V prosinci 1956 začala takzvaná „hraniční válka“, která trvala do února 1962. Celá tato kampaň byla neúspěšná, protože mnoho členů IRA bylo pozatýkáno a kvůli rozhodným akcím britských ozbrojených složek a chybějící podpoře katolického obyvatelstva IRA prohlásila, že od dalších akcí ustupuje (Frank 2006: 48–49).

V letech 1963–1969 byl premiérem Severního Irska plukovník Terence O’Neill, který se od začátku snažil o sblížení katolíků s protestanty a vyřešení tíživé ekonomické situace. Byl prvním unionistickým premiérem, který pravidelně navštěvoval katolické školy a pomocí štědrých finančních pobídek dokázal do Severního Irska přilákat firmy jako Grundig, Goodyear nebo Michelin a vytvořil tak několik tisíc nových pracovních míst (McKittrick, McVea 2002: 26–28). Tyto vstřícné O’Neillovy kroky však znepokojovaly zaryté unionisty, kteří ho označili za zrádce se slovy „*Zrádce a most jsou si velmi podobní, neboť oba jdou na druhou stranu*“ (Tamtéž: 31). Jeho vztahy s katolíky ale nejvíce pobouřily reverenda Iana Paisleyho, který hodlal za každou cenu ochránit protestantismus v Severním Irsku. Paisley a jeho příznivci, většinou hluboce věřící protestanté a belfastští dělníci, odmítali jakékoliv sblížování s katolíky a na jakýkoliv náznak reagovali demonstracemi, které vyústily v násilné střety mezi katolíky a protestanty (Frank 2006: 60–61).

V roce 1966 vytvořili radikální protestanté nové hnutí, Ulsterské dobrovolnické síly (UVF), jejichž cílem byl boj proti tehdy téměř neexistující IRA. Jejich útoky si vyžádaly životy

¹¹ Oranžský řád vznikl v roce 1795 v Severním Irsku za účelem ochrany protestantské nadvlády (O’Brendan 2003: 75).

dvou katolíků a jedné protestantky, důchodkyně, která zemřela při bombovém útoku na bar vlastněný katolíky. RUC na tyto útoky rychle zareagovala a na základě zákona o zvláštních pravomocích členy UVF pozatýkala a někteří členové byli odsouzeni na doživotí. UVF byla poté severoirskou vládou zakázána (McKittrick, McVea 2002: 35).

Stále trvající diskriminaci katolíků vedla v roce 1964 k založení organizace Kampaň za společenskou spravedlnost. K té se v roce 1967 připojila Severoirská asociace za lidská práva (NICRA), na jejímž vedení se podílelo několik jedinců levicového smýšlení a také několik politických stran (Frank 2006: 69–70). NICRA požadovala především zrovnoprávnění katolíků a nikdy nedosáhla výraznějšího úspěchu, ale téma lidských práv bylo pomyslnou první jiskrou pro nadcházející severoirský konflikt (McKittrick, McVea 2002: 38).

2.3 Počátky konfliktu a pád Stormontu

Na 5. října 1968 zorganizovala NICRA protestní pochod v Derry za účelem odstranění diskriminace katolíků, kterého se měli zúčastnit mimo jiné katoličtí politici a zástupci britské vlády, ale i katoličtí radikálové. Kvůli přítomnosti radikálů byl tento pochod severoirskou vládou oficiálně zakázán. Nedlouho poté co pochod vyšel, byl jednotkami RUC násilně rozehán a několik lidí bylo zraněno. Během následujících dvou měsíců se protestní pochody za odstranění diskriminace rozšířily po celém Severním Irsku (Mulholland 2002: 50–51).

Za účelem vyřešení narůstajících nepokojů v Severním Irsku byl O'Neill pozván do Londýna britským premiérem Haroldem Wilsonem. Ten O'Neillovi nařídil, aby okamžitě začal pracovat na reformách k odstranění katolické diskriminace. Reformy byly schváleny 27. listopadu, ale katolíci s nimi nebyli spokojeni. Následovaly další protestní pochody, jejichž výsledkem byly srážky s RUC a radikálními protestanty, které v té době vedl reverend Paisley (Frank 2006: 72).

O'Neill reagoval na tyto nepokoje v televizním přenosu na počátku prosince, kdy řekl „*Váš hlas byl slyšet, byl slyšet jasně. Vaší povinností je nyní sehrát svou roli v uklidnění situace než bude prolita krev*“ (Mulholland 2002: 52) a žádal tím katolíky, aby dali vládě čas na realizaci reforem. Zavádění reforem ale mělo za následek oslabování O'Neillovy pozice v jeho straně a jeho jednání vedlo až k protestní demisi ministra vnitra Williama Craiga (Tamtéž: 52).

Po několika menších potyčkách z jara a léta 1969 vyvrcholilo napětí mezi katolíky a protestanty v Derry, kde se konal tradiční červencový pochod oranžistů. Radikálové v Derry měli předem připravené zápalné lahve, nakonec však nebojovali s protestanty, ale s RUC.

Policie, jejíž oddíly byly složené téměř výhradně z protestantů, byla rozhodnuta proti katolíkům tvrdě zasáhnout a výsledkem byla několikadenní bitva v ulicích Derry, především poblíž Bogside. Nepokoje se brzy rozšířily i do dalších severoirských měst, nejhorší boje probíhaly v Belfastu, které vyústily v sedm mrtvých, z nichž pět bylo katolíků a více než 700 zraněných. Na ochranu katolíků byla povolána britská armáda, jejíž jednotky dorazily 15. srpna 1969 (Frank 2006: 75–76). Fakt, že IRA nedokázala katolíky ochránit a na pomoc musely být povolány britské jednotky, vedlo uvnitř organizace k neshodám, které vyústily rozpadem IRA na dvě frakce¹², Prozatímní IRA (PIRA) a Oficiální IRA (OIRA). Obě tyto frakce proti sobě poté bojovaly (Tamtéž: 80–81).

Povolání britské armády rozhořčilo především protestanty, kteří začali na vojenské jednotky útočit. V listopadu 1969 byl zastřelen jeden policista RUC a 13 vojáků zraněno. Armádě potom bylo přikázáno, aby palbu oplácela a zabila dva protestantské radikály, ale ani to nezastavilo protestantské útoky. Od konce roku 1969 do poloviny roku 1970 provedli protestanté řadu bombových útoků na katolické čtvrti a zavraždili několik katolíků (Mulholland 2002: 62).

Důležitou událostí roku 1970 byl vznik nové politické strany, Sociálně demokratické labouristické strany (SDLP). Strana se programově orientovala na ukončení násilí, požadovala občanská a politická práva pro katolíky, ale hlavním cílem strany bylo sjednocení Irska, což jí přineslo silnou podporu, zejména mezi katolíky. Hlavní iniciativu za ukončení násilí ale nerozvíjely politické strany, nýbrž PIRA. Ta do konce roku 1970 udržovala kontakt s Brity a pokoušela se krotit radikální katolíky, kteří na britské jednotky od jejich nasazení útočili. Nepřiměřené reakce armády ale měly za následek bleskový vzestup podpory PIRA, která přešla od vyjednávání a obrany do útočné fáze. Na přelomu let 1970 a 1971 zintenzivnili její bojovníci bombovou kampaň a na počátku února 1971 byl zabit první britský voják (Frank 2006: 84–86).

Po sérii dalších útoků PIRA rezignoval kvůli nevládnutí situace severoirský premiér James Chichester-Clark a byl nahrazen Brianem Faulknerem, který zastával strategii tvrdého postupu proti PIRA například tím, že vydal zákon povolující ozbrojeným složkám střílet na všechny podezřelé teroristy (McGrattan 2010: 39–40). V srpnu 1971 začala armáda násilně prohledávat domy katolíků za účelem odhalení členů PIRA. 342 lidí bylo zatčeno a odvezeno k výslechu, ale jen 30 z nich bylo členy PIRA. Tato akce měla za následek okamžitý nárůst násilí a během dvou dnů bylo zabito 17 lidí a 7 000 lidí, především katolíků, muselo opustit své

¹² Rozdělila se také SF, na Prozatímní SF a Oficiální SF

domovy. Konflikt ještě více eskaloval, když byly okolo katolických čtvrtí v Derry a Belfastu vystavěny barikády¹³, které střežili členové PIRA (Mulholland 2002: 78).

Katolíci, rozhořčení jednáním vlády a britské armády, vyšli do ulic, kde napadali britské vojáky a kampaň PIRA ještě zesílila. Na ozbrojené složky vedle PIRA začala útočit i do té doby spíše defenzivní OIRA. Tím, že britská vláda v podstatě zaštitila jednání severoirského kabinetu, se stala v očích katolíků jeho spojencem a spoluviníkem všech křivd a katolíci tak úsilí teroristů, vyhnat britské vojáky ze Severního Irsku, ještě více podporovali. Během roku 1971 byla PIRA přítomna u 1022 explozí, 437 bankovních loupeží a zabila 48 britských vojáků, 11 policistů a zemřelo více než 70 civilistů. V témže roce založili protestantští radikálové Ulsterskou obranou asociaci (UDA), která měla bojovat proti PIRA, spíše ale v odvetných akcích zabíjela nevinné katolíky (Frank 2006:89–91).

Násilí vyvrcholilo 30. ledna 1972 v den, který je známý jako „Krvavá neděle“. V Derry probíhala poklidná demonstrace za ukončení diskriminace katolíků, když tři britští výsadkáři zahájili palbu do neozbrojeného davu. Zastřelili 14 demonstrantů, ale žádný z nich nebyl členem PIRA ani OIRA. Krvavá neděle vedla k masivnímu náboru nových bojovníků do obou organizací a členové PIRA začali jako odplatu vraždit nevinné protestanty (Mulholland 2002: 79). Jelikož severoirská vláda situaci už nezvládala, byl Faulkner 21. března povolán do Londýna, kde mu premiér Edward Heath oznámil, že od 28. března bude zrušen severoirský parlament ve Stormontu a bude nahrazen přímou správou z Londýna. Státním sekretářem pro Severní Irsko byl jmenován William Whitelaw. PIRA tak dosáhla svého prvního vítězství, učinila Severní Irsko neovladatelným (Tamtéž: 85).

2.4 Dohody ze Sunningdale a Hillsborough

Převzetí vlády v Severním Irsku proběhlo poměrně klidně, protože unionisté měli i nadále zajištěné pevné propojení s Británií. Cílem Londýna byl i nadále boj proti oběma republikánským frakcím a odstranění diskriminace katolíků. Ve výsledku hodlali Britové zprostředkovat dohodu mezi katolíky a protestanty a navrátit provincii samosprávu. PIRA ale nehodlala s válkou proti britským jednotkám přestat a během dubna až června 1972 provedla více než 300 bombových útoků. Katolická veřejnost ale byla neutichajícím násilím již unavena a PIRA svolila k vyjednávání s Brity a 26. června 1972 vyhlásila příměří (Frank 2006: 95–97).

¹³ Tyto čtvrti obehnané barikádami byly označovány jako „no-go areas“, nepřístupné zóny (Mulholland 2002: 78).

Zástupci PIRA a Britské vlády se sešli 7. července v Londýně, ale jednání zkrachovalo, zejména kvůli nereálným požadavkům republikánů, kteří požadovali okamžitý odchod britské armády. PIRA se tak vrátila k násilí a 21. července odpálila v Belfastu 22 náloží, které zabily 9 lidí. V odvetě začali členové UVF a UDA vraždit katolíky. Britové 31. července odpověděli na toto násilí obsazením no-go zón v Belfastu a Derry, které byly pro republikány životně důležité. PIRA byla daleko od porážení, ale její kampaň upadala, neboť Britové ukázali svou sílu a odhodlání s teroristy bojovat (Neumann 2009: 38–39).

V květnu 1973 proběhly v Severním Irsku volby do parlamentního Shromáždění, které mělo částečně nahradit zrušený severoirský parlament a převzít tak legislativní i exekutivní pravomoci v oblastech vzdělání a životního prostředí. Hned první zasedání ale skončilo fiaskem kvůli obstrukcím radikálních unionistů (Frank 2006: 102–103). Kvůli vyřešení politické situace v Severním Irsku se na začátku prosince sešli premiéři Británie a Irska a zástupci všech stran, které zasedaly ve Shromáždění v anglickém městě Sunningdale. Na této schůzce se všechny tři strany shodly, že Severní Irsko se může k Irsku připojit jedině, pokud s tím bude souhlasit většina obyvatel. Dále byl odsouhlasen vznik Irské rady, ve které budou rovnoměrně zastoupeni ministři obou částí Irska a také společný postup v boji proti PIRA (Mulholland 2002: 96).

Dohoda ze Sunningdale ale značně rozhořčila radikální unionisty, protože v jejich očích byla krokem k jednotnému Irsku. Ulsterská rada dělníků proto na 14. května 1974 vyhlásila generální stávkou, pokud Shromáždění dohodu schválí. Protestantská veřejnost ale se stávkou nesouhlasila a UDA proto začala protestanty zastrašovat. Nenásilnou stávkou ale přerušil výbuch dvou bomb umístěných v autech v Dublinu a Monaghanu, které zabily 33 lidí. Protestanté postupně začali se stávkou souhlasit, a protože hrozilo úplné vypnutí elektřiny a výpadek všech zdravotnických zařízení, Shromáždění 28. května rezignovalo. Tím byla po pěti měsících obnovena přímá vláda z Londýna (Tamtéž: 97–98).

Po událostech v roce 1972 změnila PIRA strategii a začala podnikat útoky přímo v Británii. Tyto útoky trvaly od roku 1973 do roku 1975. Při bombovém útoku na hospodu v Guildfordu 5. října 1974 bylo zabito 5 lidí a dalších 44 zraněno. O měsíc později zaútočila PIRA na hospodu v Birminghamu, kde zabila 19 lidí a 182 zranila. Tyto útoky vyvolaly v Británii značné pobouření a odpor proti všem Irům. Výsledkem této bombové kampaně bylo obnovené jednání britské vlády s PIRA, která 10. února 1975 vyhlásila příměří. To vydrželo do ledna 1976, kdy republikánská jednotka v Derry provedla bombový útok přímo v centru města (Mulholland 2002: 100–101).

Až do 1. března 1976 měli věznění teroristé z řad PIRA statut politických vězňů a bylo s nimi jednáno jinak, než s běžnými vězni. Ten jim ale byl odebrán, proti čemuž

protestovali odmítáním nosit vězeňské stejnokroje a své cely začali znečišťovat výkaly. V roce 1980, kdy protesty trvaly již čtvrtým rokem, přikročili vězni k hladovkám, neboť jim tehdejší britská premiérka Margaret Thatcherová odmítala vrátit jejich dřívější statut (Tůma, Hurník 2001: 505). Jednoho z vůdců hladovky, Bobbyho Sandse, nominovali republikánští příznivci ze SF v roce 1981 do doplňujících voleb do britského parlamentu. Díky masové podpoře ve volbách 9. dubna vyhrál, ale 5. května Sands ve věznici zemřel na následky hladovky. Jeho smrt vyvolala v Severním Irsku další vlnu násilí ze strany PIRA a odvetné akce UDA a UVF. Když zemřel celkově desátý vězeň a nepokoje neutichaly, byla Thatcherová donucena jednat a souhlasila s jistými ústupky vězňům a zkrácením trestů na polovinu (Frank 2006: 138–139).

V květnu 1980 začaly schůzky mezi Thatcherovou a Charlesem Haugheyem, premiérem Irska. Cílem jednání bylo vyřešit otázku institucionálního uspořádání Severního Irska, bezpečnostní politiku, společný boj proti PIRA a dosažení celkového vzájemného porozumění a spolupráce. Tato jednání ale nikam nevedla, neboť oba politici měli zcela odlišné názory a v roce 1982 tak byla ukončena. Nový irský premiér, Garret Fitzgerald založil v roce 1983 diskuzní Fórum pro nové Irsko, kterého se účastnily irské politické strany a severoirská SDLP, unionistické strany účast odmítly. Výsledkem jednání byla zpráva, která měla tři návrhy na řešení konfliktu. Prvním bylo jednotné Irsko, druhým konfederace obou států a třetím pak forma společné vlády Irska a Británie nad Severním Irskem. Thatcherová ale tuto zprávu zcela odmítla, na což mohl mít vliv vzrůstající počet útoků PIRA v Británii a bombový útok z října 1984 na Grand Hotel v Brightonu, kde probíhalo setkání Konzervativní strany. Výbuch zabil pět lidí, několik politiků vážně zranil, ale Thatcherová zraněna nebyla (Mulholland 2002: 115–117).

Další jednání mezi Irskem a Británií vyvrcholila 15. listopadu 1985 na zámku Hillsborough v Severním Irsku, kde Fitzgerald a Thatcherová podepsali mezinárodní smlouvu o Severním Irsku¹⁴. To mělo dle smlouvy zůstat součástí Velké Británie do dne, kdy o opaku rozhodne většina jeho obyvatel, tedy stejné ustanovení jako v dohodě ze Sunningale. Irská vláda ale nezískala žádné exekutivní pravomoci, které by mohla v Severním Irsku uplatňovat, nicméně získala možnost podílet se na politických rozhodnutích v Severním Irsku skrze konzultace s britskou vládou. Dále byl ustanoven vznik Anglo-irského sekretariátu, jehož úkolem byla ochrana práv katolíků v Ulsteru a obě země se dohodly na společné bezpečnostní politice v boji proti terorismu (Frank 2006: 154).

¹⁴ Dohoda z Hillsborough

2.5 Zdlouhavá cesta k uzavření míru

Dohoda z Hillsborough pobouřila unionisty stejně jako ta ze Sunningdale a vyvolala masové demonstrace za její zrušení. Na začátku roku 1987 unionisté od demonstrací upustili a začali organizovat petici za její zrušení adresovanou královně, pro kterou získali 400 000 podpisů, ale královna jejich žádost zamítla. Rok 1987 byl důležitý také pro SF. Po prohraných volbách v Irsku si SF uvědomila, že veřejnost je již násilím unavena a přeje si jeho ukončení. Zveřejnila proto Scénář pro mír, ve kterém připustila jiné než vojenské řešení konfliktu a částečně se distancovala od akcí PIRA. To ale vedlo k další eskalaci násilí ze strany PIRA a mimo útoků na RUC a britské vojáky začali její členové vraždit i náhodné protestanty (Frank 2006: 168–170).

Politických změn uvnitř SF se rozhodl využít pro mírová jednání John Hume, předseda SDLP. Rozhovory mezi ním a předsedou SF Gerrym Adamsem začaly v lednu 1988¹⁵. Tyto rozhovory byly zaměřeny na možná mírová řešení konfliktu a na otázku sjednocení Irska. Oba se shodovali v tom, že pro sjednocení Irska je nutný odchod britských vojsk, ale Adams požadoval předání moci do rukou republikánů, kterým by unionisté nemohli zabránit ve sjednocení Irska, kdežto Hume věděl, že ke sjednocení je potřeba i souhlasu unionistů, jejichž neúčast na možných jednáních by vedla jen k dalšímu násilí (McGrattan 2010: 125–127).

I přes mírové rozhovory násilí v Severním Irsku neutichalo a veřejnost jím už byla unavena. Nepříznivé mínění veřejnosti proto donutilo PIRA obnovit teroristické útoky na britské pevnině. V polovině září 1989 odpálili členové PIRA bombu na vojenské základně Deal na jihu Anglie a zabili 11 členů vojenské kapely. V červenci 1990 byl zavražděn politik z Konzervativní strany, blízký přítel Margaret Thatcherové, Ian Gow bombou, kterou PIRA umístila do jeho auta. V únoru 1991 se teroristům téměř podařilo zabít britského premiéra Johna Majora, když odpálili na jeho sídlo na Downing Street 10 v Londýně tři minometné granáty. Během roku 1991 se však PIRA vrátila k útokům na hospodářské cíle s úmyslem Brity finančně vyčerpávat (Tůma, Hurník 2001: 506).

O další mírové řešení neutichajícího konfliktu se pokusil Peter Brooke, státní sekretář pro Severní Irsko. V listopadu 1990 učinil prohlášení směřované republikánským teroristům, kdy řekl, že Británie nesleduje v Severním Irsku žádné vlastní cíle a že je pouze prostředníkem mezi dvěma soupeřícími stranami a snaží se dosáhnout mírového řešení. Pokud by PIRA

¹⁵ Období mírových rozhovorů mezi Humem a Adamsem je považováno za začátek mírového procesu v Severním Irsku (Wilkinson 2009: 249).

přistoupila k příměří, byla by Británie ochotna umožnit sjednocení Irska, pokud si to bude přát většina severoirských obyvatel (O'Brien 2003: 187). Toto prohlášení vedlo ke změně nálad uvnitř SF a byly obnoveny rozhovory mezi Adamsem a Humem, které probíhaly od dubna do září 1993. Výsledkem jejich jednání byl dokument, ve kterém SF ustoupila z některých požadavků, ale stále chtěla sjednotit Irsko, k čemuž mělo pomoci přesvědčování unionistů Brity, aby se sjednocením souhlasili. Dokument byl předán irskému premiérovi Albertu Reynoldsovi, který jej po přečtení předložil Johnu Majorovi, ale ten dokument zcela jednoznačně zamítl (Frank 2006: 183–184).

Po neúspěšném jednání Adamse a Huma začala jednání mezi vládami Británie a Irska, která vedla k podepsání Deklarace z Downing Street 15. prosince 1993. Deklarace potvrdila prohlášení Petera Brooka o tom, že Británie nesleduje v Severním Irsku žádné vlastní zájmy a že britským cílem je mír. Britové ale odmítli přesvědčování unionistů ke sjednocení Irska a jen zopakovali svá dřívější prohlášení, že Irsko může být sjednoceno, pouze pokud s tím bude souhlasit většina severoirských občanů. Pro republikány ale byla Deklarace zklamáním a ostře ji kritizovali. Jejich názory změnil až americký prezident Bill Clinton, který pozval Adamse v lednu 1994 do Spojených států. Na základě jejich jednání vyhlásila PIRA 31. srpna 1994 příměří a o šest týdnů později, 13. října vyhlásili příměří i unionističtí radikálové (Mulholland 2002: 132).

Po vyhlášení příměří začala další jednání mezi Irskem a Velkou Británií, jejichž výsledkem bylo vydání Rámcových dokumentů 22. února 1995. Jejich cílem bylo napomáhat diskusi mezi severoirskými politickými stranami a dosažení vzájemného porozumění. Podle jejich programu mělo v Severním Irsku vzniknout nové Shromáždění, ve kterém by byli rovnoměrně zastoupeni katolíci i protestanté a mělo dojít k dohodě o počtu nových celoirských institucí, které by měly exekutivní pravomoci a které by fungovaly i v případě, že by bylo jednání ve Shromáždění zablokováno (Melaugh 2014).

Dalším krokem v mírovém procesu mělo být okamžité odzbrojení všech severoirských teroristických organizací, což ale PIRA odmítla. Pro kontrolu odzbrojování proto byla zřízena takzvaná Mitchellova komise, které předsedal americký senátor George Mitchell. Jeho komise předala zprávu o odzbrojování Johnu Majorovi 24. ledna 1996. Ve zprávě stálo, že odzbrojování by mělo probíhat postupně a pouze bez použití síly. Zdlouhavé mírové jednání ale vedlo k obnovení teroristických útoků PIRA a příměří bylo definitivně ukončeno 9. února výbuchem bomby v Londýně, která zabila dva lidi a více než 100 zranila. SF se poté stáhla z politické scény a mírových jednání (McGrattan 2010: 147–148).

2.6 Belfastská dohoda

Rok 1997 byl významným pokrokem v mírovém procesu. V britských volbách zvítězili labouristé, premiérem se stal Tony Blair a o několik týdnů později zvítězil v irských volbách Bertie Ahern. S jejich nástupem do úřadů se mírová jednání několikanásobně zintenzivnila a prvním úspěchem byla dohoda, že PIRA nemusí okamžitě složit zbraně, což vedlo k opětovnému vyhlášení příměří a mírový proces mohl pokračovat i s přizvanou SF (Mulholland 2002: 139).

Výsledkem šestiměsíčního vyjednávání mezi severoirskými politickými stranami a vládami Velké Británie a Irska bylo podepsání Belfastské dohody¹⁶ 10. dubna 1998. Irsko potvrdilo, že Severní Irsko je nedělitelnou součástí Velké Británie a změna tohoto stavu je možná pouze se souhlasem většiny jeho obyvatel. Obě vlády uznaly, že severoirští občané mají nárok na irské či britské občanství nebo na dvojí státní občanství. Britská vláda se vzdala nároku na Severní Irsko a irská vláda se zavázala po referendu odstranit ze své ústavy články 2 a 3, kterými si do té doby Severní Irsko nárokovala. Dále bylo stanoveno, že Severní Irsko bude mít opět řádnou vládu a parlament, který bude obsazen rovnoměrně katolíky a protestanty. Otázku vztahů mezi Irskem a Severním Irskem měla řešit Severo-j jižní ministerská rada, jejíž jednání se měla týkat oblasti společných zájmů jako je zemědělství, doprava či vzdělání. K dohlížení nad dodržováním Belfastské dohody a vzájemným konzultacím v záležitostech Severního Irska vznikly Britsko-irská mezivládní konference a Britsko-irská rada. Otázka odzbrojení byla citlivým tématem, ale signatáři dohody se zavázali, že odzbrojení skončí do dvou let od konání referenda o smlouvě v Severním Irsku (Frank 2006: 198–200).

Referenda se konala souběžně 22. května 1998 v Irsku i v Severním Irsku. Sčítání hlasů probíhalo následující den v Belfastu za přítomnosti pozorovatelů a světových médií. Pro schválení Belfastské dohody hlasovalo v Severním Irsku 71,1% voličů a pro zrušení druhého a třetího článku irské ústavy 94,4% Irů, Belfastská dohoda tak vstoupila v platnost. (Elliot 2009: 106–107). Do konce roku vyhlásily příměří také Irská národně osvobozenická armáda a Prává IRA, frakce radikálů, která se oddělila od PIRA po vyhlášení příměří v roce 1997 (Neumann 2009: 44).

¹⁶ Známa také jako Velkopáteční dohoda (Good Friday Agreement).

3. Nová levice a levicový terorismus

V následující kapitole bude definována ideologie nové levice a bude analyzován její vliv a vliv marxismu v Severním Irsku. Dále bude definován evropský levicový terorismus a popsána levicová teroristická organizace Frakce Rudé armády. V závěru kapitoly bude stručně porovnán severoirský a evropský levicový terorismus.

3.1 Nová levice

Nová levice je myšlenkový směr levicového zaměření, jehož počátky sahají do 60. a 70. let 20. století. Tato ideologie spojuje několik nových sociálních hnutí, například hnutí za lidská práva, mírové hnutí, hnutí etnických a jiných kulturních menšin a další (Barša, Císař 2004: 103). Myšlenky nové levice jsou odlišné od myšlenek staré levice. Nová levice nebyla komunistickým hnutím, i když ji tak někteří autoři označují, byla v opozici komunistickým stranám i sovětským marxistům (Katsiaficas 1999: 19).

Nová levice se od staré, tradiční levice odlišovala v 5 hlavních bodech. Prvním byla nově interpretovaná marxistická teorie, vracející se k Marxovým raným spisům a kladoucí větší důraz na odcizení než na vykořisťování. Nová levice usilovala o spojení marxismu s existencialismem či psychoanalýzou. Celkově šlo tedy o revizi marxismu, odstranění jeho ztuhlosti a o odlišení od tehdejšího pojetí marxismu. Druhým bodem bylo představení nového modelu socialistické společnosti, která by se neměla omezovat na politickou a sociální revoluci, získání moci a zestátnění výrobních prostředků. Cílem nové socialistické společnosti by mělo být odstranění odcizení z každodenního života společnosti. Třetím bodem byla nová transformační strategie, kdy by se měl jedinec vymanit z vlivu kolektivu. Předpokladem bylo, že změny v kulturní sféře povedou k sociální a politické revoluční proměně. Začtvrté, nová levice se profilovala jako hnutí, ne jako politická strana, byl kladen důraz na akci, ne na organizaci. Jako hnutí využívala k dosažení svých cílů celé spektrum strategií, od demonstrací po přímé donucování. Posledním bodem byla proměna vůdců revoluce. Proletariát měl být nahrazen novou odborně vyškolenou dělnickou třídou či mladou inteligencí, které by vedly proměnu společnosti (Gilcher-Holtey 2008: 113–114).

3.2 Vliv nové levice v Severním Irsku

Z ideologie nové levice vycházela kampaň za lidská práva v Severním Irsku v letech 1967–1969 a také politická strana SDLP¹⁷. V roce 1964 byla v Severním Irsku založena organizace Kampaň za společenskou spravedlnost, která bojovala za zrušení diskriminace severoirských katolíků a jejich občanská práva. O tři roky později byla v Belfastu založena NICRA, která také vycházela z ideologie nové levice, ale její členská základna nebyla jednotná a kromě katolíků a katolických reformátorů byli jejími členy i komunisté, marxisté a socialisté. Cílem NICRA bylo hájit svobody všech občanů, chránit práva jednotlivce, poukazovat na zneužívání moci unionisty, chránit svobodu projevu, shromažďování a sdružování a informovat katolickou veřejnost o jejich zákonných právech. Mnoha radikálnějšími aktivisty byla NICRA považována za příliš opatrnou a konzervativní, naopak umírnění katolíci a konzervativci jí nedůvěřovali kvůli údajně silnému ovlivnění marxisty. V srpnu 1968 pořádala NICRA první pochod za lidská práva a i přes zmíněnou nedůvěru měl tento pochod překvapivě velkou účast. Poté pořádala další pochod v Derry 5. října, který byl násilně rozeznán a tím započal třicetiletý konflikt v Severním Irsku. V polovině roku 1969, kdy byla kampaň za lidská práva ukončena, převzali vedení NICRA marxisté a organizace už nikdy nezískala takový vliv jako na začátku kampaně. Poslední protestní pochod, který NICRA pořádala, se konal 30. ledna 1972 v Derry¹⁸ a bylo při něm zastřeleno 14 demonstrantů. V tento den NICRA ukončila svou činnost (Dochartaigh 2008: 139–141).

3.3 Vliv marxismu v Severním Irsku

Po neúspěšné teroristické kampani z let 1956–1962 hledala IRA způsob, jak opět získat podporu obyvatel a oslovit širší vrstvy. Výsledkem byl návrat k marxismu a podle jeho doktríny mělo sjednocení Irska vyplynout až ze sblížení mezi dělnickými třídami katolíků a protestantů na celém ostrově. Tohoto cíle mělo být dosaženo výhradně nenásilně a výsledkem měla být proletářská revoluce, která svrhne kapitalismus v celém Irsku a nahradí jej socialistickou společností (Frank 2006: 68).

Po neúspěchu této kampaně byl právě marxismus hlavním důvodem, který vedl k rozdělení IRA. Marxistické vedení IRA nehodlalo bojovat s britskými jednotkami a chtělo

¹⁷ V prvních volbách do Shromáždění v roce 1973 se projevila její vysoká podpora mezi katolíky. V těchto volbách získala 22,1% hlasů, což znamenalo 19 ze 78 míst ve Shromáždění a vytvořila vládní koalici (McKenna 2014).

¹⁸ Krvavá neděle

se zaměřit na ochranu katolické menšiny a na sjednocení dělnické třídy. Proti tomuto rozhodnutí se postavili radikálnější členové IRA, kteří viděli marxismus jako zradu tradičních republikánských myšlenek a hodlali ke sjednocení Irska využít násilí, zaměřeného především na britské vojáky a severoirské bezpečnostní složky (Dingley 2009: 60).

Názorové pnutí uvnitř IRA vyvrcholilo v září 1969, když militantně smýšlející členové IRA převzali kontrolu nad vedením republikánů v Belfastu a v prosinci 1969 došlo k rozdělení IRA na Prozatímní a Oficiální (Mulholland 2002: 64). OIRA byla i nadále orientována na marxismus¹⁹ a jejím cílem bylo odtržení Severního Irska od Velké Británie a vytvoření jednotného socialistického Irska. Nejdůležitějším krokem k vytvoření socialistického státu bylo pro OIRA odstranění diskriminace katolíků v Severním Irsku a sjednocení dělnické třídy v celém Irsku. Vůdce OIRA, Cathal Goulding, zastával názor, že vojenská kampaň proti Britům nemá smysl, neboť znemožňuje sjednocení dělnické třídy, které by vedlo k jednotnému socialistickému Irsku (Hanley, Millar 2010: 22–25). I přes oficiální politiku odmítající boj byla nakonec OIRA přinucena zapojit se do konfliktu, ale nikdy nezískala širší podporu a nemohla se tak rovnat s PIRA (Sanders 2011: 191). V květnu 1972 po několika neúspěšných akcích vyhlásila zastavení palby a po úspěšné transformaci z ní vznikla Dělnická strana (The Worker's Party), která i nadále sledovala ideály marxismu a usilovala o vytvoření socialistického Irska (Neumann 2009: 43).

Z OIRA se v roce 1972 oddělila Irská národně osvobozená armáda (INLA), ale fakticky tato organizace začala fungovat v roce 1974. Zakládajícími členy byli bývalí členové OIRA, kteří nesouhlasili s ukončením palby z roku 1972. INLA a její politické křídlo Irská republikánská socialistická strana (Irish Republican Socialist Party) měly za cíl vytvořit jednotné socialistické Irsko, ale na rozdíl od OIRA hodlali členové INLA k dosažení tohoto cíle využít násilí (Tamtéž: 44). Od svého založení do vyhlášení příměří v roce 1998 zavraždili členové INLA více 120 obětí a jejich největším úspěchem bylo zavraždění člena britské Konzervativní strany Aireyho Neaveho v roce 1979 přímo před dolní sněmovnou britského parlamentu. I přes značné násilí a mnoho obětí byla celá teroristická kampaň INLA neúspěšná a organizace nebyla nikdy považována za opravdovou hrozbu (Dingley 2009: 56).

¹⁹ OIRA byla také označována jako Rudá IRA nebo Komunistická IRA (Rekawek 2011: 1)

3.4 Evropský levicový terorismus

Na přelomu 60. a 70. let 20. století se v Západní Evropě v několika zemích spolu s novou levicí objevila teroristická vlna s krajně levicovým zaměřením. Typickou strategií levicových teroristů se stala městská gerila a ideové zázemí tvořil specificky interpretovaný marxismus-leninismus doplňovaný prvky nové levice. Levicoví teroristé věřili, že jedině násilí zaručuje věrohodnost revoluce (Mareš 2006: 113–114).

Cílem levicových teroristů bylo svržení kapitalismu a jeho nahrazení marxisticko-leninistickými nebo socialistickými vládami a vytvoření socialistické společnosti. Levicové teroristické skupiny se považovaly za reprezentanty a ochránce dělnické třídy a podporu pro boj získávaly především ze Sovětského svazu (Aubrey 2004: 44–45). Levicoví teroristé chápali své aktivity jakou součást celkového třídního a antiimperialistického boje. Kapitalistické režimy měly být postupně oslabeny dlouhotrvajícím bojem a poté se měly zhroutit a být nahrazeny socialismem. Hlavními cíli pro levicové teroristy byli vysocí političtí či ekonomičtí představitelé, které unášeli nebo na ně páchali atentáty. Dalšími oběťmi byli zaměstnanci a spolupracovníci bezpečnostních složek a novináři nepříznivě píšící o krajní levicí (Mareš 2006: 122–123).

Levicoví teroristé se kvůli získání podpory a pozornosti snažili nezabýjet nevinné obyvatele a soustředili se jen na své cíle. K financování svých kampaní se většinou uchýlovali k bankovním loupežím, které chápali jako znárodňování kapitálu a důležitou roli sehrála i podpora ze strany komunistických a arabských zemí, která byla ale ukončena po pádu Sovětského svazu. Ve strategii a taktice levicových teroristů vždy sehrávala výraznou roli i mediální prezentace jejich akcí, kterou se snažili využívat k prezentaci svých myšlenek a cílů (Tamtéž: 124–125).

Konec studené války a rozpad Sovětského svazu znamenal ukončení podpory pro levicové teroristy. Evropský levicový terorismus nikdy nedosáhl svých cílů, jeho útoky nesvrhly stávající politický systém, spíše ho posílily, ale způsobil vážně problémy v mnoha evropských zemích (Aubrey 2004: 45).

3.4.1 Frakce Rudé armády

Patrně nejznámější evropskou levicovou teroristickou skupinou byly Frakce Rudé armády (RAF). Tato západoněmecká teroristická organizace má počátky ve studentských demonstracích proti válce ve Vietnamu v letech 1967 a 1968, kdy se část demonstrantů rozhodla

přejít k ozbrojenému boji proti německé vládě. Důležitým podnětem pro toto rozhodnutí byla smrt jednoho z protestujících studentů, který byl 2. června 1967 při demonstracích v Berlíně zastřelen policistou. Dva ze zakladatelů RAF, Andreas Baader a Gudrun Ensslinová, provedli 2. dubna 1968 dva bombové útoky na obchodní domy ve Frankfurtu nad Mohanem jako protest proti válce ve Vietnamu. Nedlouho na to byli oba zatčeni a odsouzeni. Baader byl ale z vězení osvobozen 14. května 1970, když ostrahu za pomoci novinářky Ulrike Meinhofové, která s ním měla uskutečnit interview, přepadlo ozbrojené komando. Tato akce je považovaná za vznik RAF (Mareš 2006: 115–116).

Během 70. a 80. let provedla RAF několik vražd a bombových útoků, které vyústili v opětovné zatčení Baadera a Ensslinové. Útoky se zaměřovaly především na západoněmecké politiky a průmyslníky a na vojenské jednotky Spojených států a NATO. V září 1977 unesla RAF německého průmyslníka Hanse-Martina Schleyera a požadovala propuštění vězňených členů organizace. Západoněmecká vláda odmítla na požadavky teroristů přistoupit. Na jejich podporu uneslo palestinské komando letoun německé Lufthansy i s cestujícími na palubě, kteří byli ale 13. října 1977 osvobozeni v Mogadišu. V reakci na tento neúspěch spáchali Baader i Ensslinová ve vězení sebevraždu a o den později byl únosci zastřelen Schleyer (Aubrey 2004: 37–38).

Nově zformované vedení RAF započalo v roce 1984 novou kampaň teroristických útoků, která skončila až sjednocením Německa po pádu Berlínské zdi v roce 1989. Poté byla většina členů zatčena a odsouzena a RAF přestala prakticky existovat. I přesto, že tato organizace existovala více než 20 let, nikdy nedosáhla většího úspěchu a už vůbec ne svržení německé vlády a jejího nahrazení socialistickým vedením (Tamtéž: 38–39).

3.5 Srovnání evropského levicového terorismu a severoirského terorismu

Evropské levicové teroristické organizace s teroristy v Severním Irsku prokazatelně spolupracovaly a poskytovaly jim podporu (Mareš 2006: 114), ale tyto dva typy terorismu se od sebe v mnoha ohledech odlišovaly.

Jako první odlišnost lze zpozorovat zcela jiné důvody pro zahájení teroristických kampaní. Terorismus v Severním Irsku vycházel z dlouhodobě problematického vztahu mezi Irskem a Velkou Británií, jehož počátky lze nalézt již ve 12. století a z náboženského konfliktu mezi katolíky a protestanty. První teroristický útok provedlo IRB již v roce 1867 a o 50 let později zahájila svou teroristickou kampaň IRA. Iredentistické snahy teroristů s cílem sjednoceného Irska se začaly projevovat po rozdělení ostrova v prosinci 1921 a přetrvávaly

až do uzavření míru v roce 1998. Pro levicové teroristy v Evropě byly hlavním důvodem k zahájení boje události 60. a 70. let 20. století, především válka ve Vietnamu a odpor vůči kapitalismu, který vycházel z ideologie marxismu-leninismu.

Cílem severoirských teroristů bylo zbavit se nadvlády Velké Británie a znovu sjednotit rozdělený irský ostrov. Způsoby k dosažení tohoto cíle byly různé a s časem se měnily. Útoky severoirských teroristických organizací byly mířeny hlavně proti britským a severoirským bezpečnostním složkám či politikům a také proti protestantům, jejichž dlouholetá vláda v Severním Irsku katolíky diskriminovala. Cílem pro levicové teroristy bylo svržení kapitalismu, který v jejich očích ovládal politickou scénu, a jeho nahrazení vládou vycházející z marxismu-leninismu. Jak severoirské, tak i levicové teroristické organizace hodlaly k dosažení svých cílů využít násilí směřovaného proti představitelům systému a jeho symbolům. Výjimkou v tomto ohledu byla OIRA, která odmítla vést ozbrojený boj proti britským jednotkám a severoirským bezpečnostním sborům a sjednocení Irska hodlala dosáhnout mírovou cestou přes sjednocení dělnické třídy v celém Irsku.

Levicové teroristické skupiny se snažily nezabíjet nevinné obyvatelstvo, útočily výhradně na své cíle z řad politiků nebo průmyslníků reprezentujících kapitalistický systém a na bezpečnostní složky, které proti nim vedly boj. Tyto útoky jim zajistily pozornost médií, kterých využívali k prezentaci svých cílů. Severoirští teroristé se neostýchali zabíjet nevinné civilisty, cílem jejich útoků bylo vyvolání strachu ve společnosti, což mělo vést ke změně postavení britské vlády k otázce sjednocení Irska.

ZÁVĚR

V této bakalářské práci jsem se zabýval konfliktem v Severním Irsku a vlivem nové levice na tento konflikt. V první kapitole práce byl definován pojem terorismus, definována typologie terorismu vymezená Janem Eichlerem a teorie čtyř vývojových vln terorismu od Davida Charlese Rapoporty. V této kapitole byly také analyzovány zásadní rozdíly mezi teroristickými činy a gerilovou válkou. Dále zde byla představena teorie iredenty, která byla aplikována na případ Irska.

Druhá kapitola se věnovala historickým předpokladům severoirského konfliktu a konfliktu samotnému. V této kapitole jsem popsal události, které vedly k rozdělení irského ostrova na dva státy a následující boj katolíků a teroristických skupin v Severním Irsku za opětovné sjednocení ostrova. Terorismus se v Irsku projevoval ještě před jeho rozdělením v roce 1921 během irské války o nezávislost a po rozdělení ostrova se objevily i iredentistické snahy o odtržení Severního Irska od Velké Británie a jeho připojení k Irsku. Dlouhodobý konflikt mezi katolickou menšinou v Severním Irsku a protestanty, kteří katolíky dlouhodobě diskriminovali, vedl k vypuknutí samotného severoirského konfliktu v roce 1968. Během třicetiletého období bojů se teroristické skupiny snažily dosáhnout sjednocení Irska silou, ale i přes značné úsilí, které vedlo k několika tisícům mrtvých, se jim tohoto cíle nepodařilo dosáhnout. Konflikt byl ukončen po zdoluhavém mírovém procesu uzavřením Belfastské dohody v roce 1998, ale jisté napětí v tomto regionu přetrvává i v současné době.

Ve třetí kapitole této práce jsem definoval ideologii nové levice a analyzoval její vliv na dění v Severním Irsku. Dále byl analyzován i vliv ideologie marxismu a popsány dvě severoirské teroristické organizace, které z jeho doktríny vycházely. V této kapitole jsem také definoval evropský levicový terorismus a krátce představil nejznámější evropskou levicovou teroristickou organizaci, Frakce Rudé armády. Závěrem třetí kapitoly bylo stručné srovnání severoirského a evropského levicového terorismu.

Problémy s vypracováním této práce byly spojeny převážně s nedostatkem odborné literatury, která by se podrobněji zabývala vlivem ideálů nové levice a marxismu v Severním Irsku.

Další výzkum by bylo možné rozšířit například o dění v Severním Irsku po uzavření míru do současné doby, kdy ani po mírovém procesu není severoirský problém zcela vyřešen a konflikty mezi katolíky a protestanty stále přetrvávají, byť v mnohem menší míře než tomu bylo v době hlavních nepokojů. Dále by bylo zajímavé analyzovat vliv severoirských teroristických skupin na bezpečnostní a protiteroristickou politiku Velké Británie.

Literatura zvolená pro psaní této práce byla vybrána vhodně a práce vychází ze značného množství zdrojů, neboť problematika konfliktu v Severním Irsku i problematika terorismu jsou podrobně zpracovány mnoha zahraničními autory.

Na základě informací uvedených v práci lze odpovědět na výzkumné otázky stanovené v úvodu. První otázka zněla: Jakými změnami procházela teroristická kampaň PIRA v průběhu severoirského konfliktu? Na počátku konfliktu se PIRA snažila ukončit vzrůstající násilí jednáním s Brity, ale nepřiměřené zákroky britské armády proti katolíkům měly za následek upuštění od jednání a přechod k teroristické kampani. V dalších letech četnost teroristických útoků stoupala a PIRA neútočila již jen na bezpečnostní složky v Severním Irsku, ale vraždila i protestanty sympatizující s Brity. Po ustavení přímé vlády z Londýna vyhlásila PIRA poprvé příměří a začala vyjednávat s Brity, ale tato jednání nebyla úspěšná a příměří skončilo. Kvůli ztrátě podpory ze strany katolické veřejnosti v Severním Irsku změnila PIRA strategii a od roku 1973 do roku 1975 prováděla teroristické útoky v Británii. Po této kampani opět začala jednání mezi PIRA a britskou vládou a bylo vyhlášeno příměří, které trvalo devět měsíců. Poté PIRA opět začala útočit na bezpečnostní složky v Severním Irsku a po smrti Bobbyho Sandse její útoky ještě zintenzivnily. Po započetí rozhovorů mezi Johnem Humem a Gerrym Adamsem v lednu 1988 obnovila PIRA teroristickou kampaň v Británii, neboť severoirská veřejnost byla neutichajícím násilím unavena a přála si jeho ukončení. Při útocích v Británii se PIRA téměř podařilo zabít britského premiéra Johna Majora, ale poté se vrátila k útokům na hospodářské cíle, což mělo Brity finančně vyčerpávat. Další příměří vyhlásila PIRA v roce 1994 poté, co byl Gerry Adams pozván Billem Clintonem do USA. Začala další fáze mírových jednání, ale kvůli jejich zdlouhavosti a požadavkům na okamžité odzbrojení ukončila PIRA příměří a 9. února 1996 odpálila bombu v Londýně. V roce 1997 vyhlásila PIRA opět příměří a začalo šestiměsíční vyjednávání, jehož výsledkem byl podpis Belfastské dohody a konečné uzavření míru.

Druhá výzkumná otázka zněla: Jaký vliv měly ideologie nové levice a marxismu v počátcích moderního konfliktu v Severním Irsku? Z ideálů nové levice vycházela kampaň za lidská práva, která probíhala v letech 1967–1969. Jejím cílem bylo ukončit dlouhotrvající diskriminaci katolické menšiny ze strany protestantské vlády a zrovnoprávnění katolíků a protestantů formou protestních pochodů. Ideály nové levice měly vliv i na katolickou politickou stranu SDLP, která sdružovala aktivisty ze skupin hnutí za občanská práva a jejímž cílem bylo sjednocení Irska mírovou cestou a ukončení násilí. Marxismus měl vliv na vedení IRA ještě před započatím samotného konfliktu. Marxistické vedení hodlalo dosáhnout sjednocení Irska nenásilnou cestou skrze sblížení dělnické třídy katolíků a protestantů v celém

Irsku, které by vedlo k proletářské revoluci, svržení kapitalismu a nastolení socialistické společnosti. Názorové rozpory uvnitř IRA vedly k jejímu rozštěpení na PIRA, která odmítala mírové řešení konfliktu a na OIRA, která se i nadále snažila dosáhnout jednotného socialistického Irsku nenásilnou cestou, byť byla přinucena zapojit se do konfliktu. V květnu 1972 vyhlásila OIRA ukončení palby a transformovala se v Dělnickou stranu, která i nadále usilovala o vytvoření jednotného socialistického Irsku cestou oficiální politiky. Za stejný cíl bojovala i INLA, ale její teroristická kampaň byla neúspěšná a nikdy nebyla v porovnání s PIRA považována za výraznější hrozbu.

LITERATURA

- Aubrey, Stefan M. 2004. *The new dimensions of international terrorism*. Curych: Vdf Hochschulverlag AG.
- Barša, Pavel, Ondřej, Císař. 2004. *Levice v postmoderní době. Občanská společnost a nová sociální hnutí v radikální politické teorii 20. století*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury.
- Brzybohatý, Marian. 1999a. *Terorismus I*. Praha: Vydavatelství Police history.
- Brzybohatý, Marian. 1999b. *Terorismus II*. Praha: Vydavatelství Police history.
- Carr, Caleb. 2002. *Dějiny terorismu*. Praha: Práh.
- Caulfield, Max. 1995. *The Easter Rebellion*. Dublin: Gill & Macmillan.
- Corte Ibáñez, Luis de la. 2009. *Logika terorismu*. Praha: Academia.
- Curtis, Edmund. 2002. *A History of Ireland. From Earliest Times to 1922*. Londýn: Routledge.
- Department of Defense. 2010. „Dictionary of Military and Associated Terms“ *Ministerstvo obrany Spojených států amerických*, 8. 11. 2010 (online; PDF). Dostupné z: <http://www.dtic.mil/doctrine/new_pubs/jp1_02.pdf> (15. 2. 2015)
- Dingley, James. 2009. „Terrorist strategy and tactics.“ Pp. 54–77 in James Dingley (ed.). *Combating terrorism in Northern Ireland*. Londýn: Routledge.
- Dochartaigh, Niall ó. 2008. „Northern Ireland.“ Pp. 137–152 in Martin Klimke, Joachim Scharloth (eds.). *1968 in Europe. A History of Protest and Activism, 1956-1977*. Londýn: Palgrave Macmillan.
- Dorney, John. 2013. „Belfast Riots – A Short History“ *The Irish Story*, 9. 1. 2013 (online). Dostupné z: <<http://www.theirishstory.com/2013/01/09/belfast-riots-a-short-history/#.VTT5EiG8PGc>> (10. 3. 2015)
- Eichler, Jan. 2006. *Mezinárodní bezpečnost na počátku 21. století*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky.
- Eichler, Jan. 2010. *Terorismus a války v době globalizace*. Praha: Karolinum.
- Elliot, Sydney. 2009. „The Electoral Dynamics of the Belfast Agreement.“ Pp. 105–130 in Brian Barton, Patrick J. Roche (eds.). *The Northern Ireland Question. The Peace Process and The Belfast Agreement*. Londýn: Palgrave Macmillan.
- English, Richard, Charles, Townshend. 1998. *The State: Historical and Political Dimensions*. Londýn: Routledge.
- European Council. 2002. „Council Framework Decision of 13 June 2002 on combating terrorism“ *Evropská komise*, 13. 6. 2002 (online; PDF). Dostupné z: <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32002F0475&from=EN>> (15. 2. 2015)

- Frank, Jan. 2006. *Konflikt v Severním Irsku*. Praha: Triton.
- Gilcher-Holtey, Ingrid. 2008. „France.“ Pp. 111–124 in Martin Klimke, Joachim Scharloth (eds.). *1968 in Europe. A History of Protest and Activism, 1956-1977*. Londýn: Palgrave Macmillan.
- Hanley, Brian, Scott, Millar. 2010. *The Lost Revolution: The Story of the Official IRA and the Worker's Party*. Londýn: Penguin Books.
- Katsiaficas, George. 1999. *The Imagination of the New Left: A Global Analysis of 1968*. New York: South End Press.
- Laffan, Michael. 2004. *The Resurrection of Ireland. The Sinn Féin Party, 1916-1923*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Mareš, Miloslav. 2004. „Vymezení pojmů terorismus, válka a guerilla v soudobé bezpečnostní terminologii.“ *Obrana a strategie* 4 (1), 19–32. Dostupné z: <<http://www.obranaastrategie.cz/cs/archiv/rocnik-2004/1-2004/vymezeni-pojmu-terorismus-valka-a-guerilla-v-soudobe-bezpecnostni-terminologii.html#.VTjZ2iG8PGc>> (1. 3. 2015)
- Mareš, Miroslav. 2006. „Evropský ultralevicový terorismus.“ Pp. 113–132 in Emil Souleimanov a kolektiv autorů. *Terorismus. Válka proti státu*. Praha: Eurolex Bohemia.
- Mareš, Miroslav. 2010. „Iredentismus: Tradiční a nová dimenze hrozby pro Českou republiku.“ *Obrana a strategie* 10 (2), 101–119. Dostupné z: <<http://www.obranaastrategie.cz/cs/aktualni-cislo-2-2010/clanky/iredentismus-tradicni-a-nova-dimenze-hrozby-pro-ceskou-republiku.html#.VTjZPyG8PGc>> (1. 4. 2015)
- McCartney, Donal. 2012. „Od Parnella k Pearsovi (1891-1921)“ Pp. 214–227 in Theodore W. Moody, Francis X. Martin (eds.). *Dějiny Irska*. Praha: Nakladatelství Lidové Noviny.
- McCracken, J. L. 2012. „Severní Irsko, 1921-1966“ Pp. 228–235 in Theodore W. Moody, Francis X. Martin (eds.). *Dějiny Irska*. Praha: Nakladatelství Lidové Noviny.
- McDowell, Robert B. 2012. „Protestantský národ (1775-1800)“ Pp. 166–177 in Theodore W. Moody, Francis X. Martin (eds.). *Dějiny Irska*. Praha: Nakladatelství Lidové Noviny.
- McGrattan, Cillian. 2010. *Northern Ireland 1968-2008. The Politics of Entrenchment*. Londýn: Palgrave Macmillan.
- McKenna, Fionnuala. 2014. „Assembly Election (NI) – Thursday 28 June 1973“ *CAIN Web Service*, 9. 2. 2014 (online). Dostupné z: <<http://cain.ulst.ac.uk/issues/politics/election/ra1973.htm>> (15. 3. 2015)
- McKittrick, David, David, McVea. 2002. *Making Sense of the Troubles: The Story of the Conflict in Northern Ireland*. Lanham: Rowman & Littlefield.
- Melaugh, Martin. 2014. „The Framework Documents – A New Framework For Agreement, 22 February 1995“ *CAIN Web Service*, 30. 7. 2014 (online). Dostupné z: <<http://cain.ulst.ac.uk/events/peace/docs/fd22295.htm>> (10. 3. 2015)
- Moody, Theodore W. 2012. „Feniánské hnutí, autonomie a pozemková válka (1850-1891).“ Pp. 199–213 in Theodore W. Moody, Francis X. Martin (eds.). *Dějiny Irska*. Praha: Nakladatelství Lidové Noviny.

- Mulholland, Marc. 2002. *Northern Ireland. A Very Short Introduction*. Oxford: Oxford University Press.
- Neumann, Peter R. 2009. „The rise of the paramilitaries.“ Pp. 35–53 in James Dingley (ed.). *Combating terrorism in Northern Ireland*. Londýn: Routledge.
- O’Brien, Brendan. 2003. *Dlouhý boj. IRA a Sinn Féin*. Brno: Nakladatelství Zvláštní vydání.
- Palmer-Fernandez, Gabriel. 2005. „Terrorism, Innocence and Justice.“ *Philosophy and Public Quartely* (25) 2, 22–27. Dostupné z: <http://www.academia.edu/2898293/Terrorism_Innocence_Justice> (15. 2. 2015)
- Rapoport, David C. 2004. „The Four Waves of Modern Terrorism“. *University of California Los Angeles*, 2004 (online; PDF). Dostupné z: <<http://international.ucla.edu/media/files/Rapoport-Four-Waves-of-Modern-Terrorism.pdf>> (15. 3. 2015)
- Rekawek, Kacper. 2011. *Irish Republican Terrorism and Politics: A Comparative Study of the Official and the Provisional IRA*. Londýn: Routledge.
- Reynolds, Paul. 2009. „The IRA’s history of splits“ *BBC*, 10. 3. 2009 (online). Dostupné z: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/northern_ireland/7934656.stm> (9. 4. 2015)
- Sanders, Andrew. 2011. *Inside the IRA: Dissident Republicans and the War for Legitimacy*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Tůma, Petr, Zdeněk, Hurník. 2001. *Encyklopedie – Světový terorismus*. Praha: Svojtka & Co.
- Wasson, Ellis. 2010. *Dějiny moderní Británie*. Praha: Grada.
- Weiner, Myron. 1971. „The Macedonian Syndrome.“ *World Politics* 23 (4), 665–683. Dostupné z: <www.jstor.org> (10. 3. 2015)
- Wilkinson, Paul. 2009. „How significant was international influence in the Northern Ireland peace process.“ Pp. 245–257 in James Dingley (ed.). *Combating terrorism in Northern Ireland*. Londýn: Routledge.

Seznam použitých zkratk

- IRA – Irish Republican Army (Irská republikánská armáda)
- IRB – Irish Republican Brotherhood (Irské republikánské bratrstvo)
- INLA – Irish National Liberation Army (Irská národně osvobozenecá armáda)
- NICRA – Northern Ireland Civil Rights Association (Severoírská asociace za lidská práva)
- OIRA – Official Irish Republican Army (Oficiální Irská republikánská armáda)
- PIRA – Provisional Irish Republican Army (Prozatímní Irská republikánská armáda)
- RAF – Rote Armee Fraktion (Frakce Rudé armády)
- RUC – Royal Ulster Constabulary (Královská ulsterská policie)
- SDLP – Social Democratic and Labour Party (Sociálně demokratická labouristická strana)
- SF – Sinn Féin
- UDA – Ulster Defence Association (Ulsterská obranná asociace)
- UVF – Ulster Volunteer Force (Ulsterské dobrovolnické síly)

Abstrakt (CZ)

Cílem této práce je popsat historický vývoj konfliktu v Severním Irsku a analyzovat vliv ideologií nové levice a marxismu na vývoj konfliktu v jeho počátečních letech. Dále je cílem definovat levicový terorismus, který se vyskytoval v západoevropských zemích od přelomu šedesátých a sedmdesátých let dvacátého století a porovnat jej s terorismem v Severním Irsku. První část práce je teoretickým rámcem. V této části je vysvětlena problematika terorismu a iredenty. Druhá část práce je historickým exkurzem do dějin konfliktu od jeho počátků do uzavření míru v roce 1998. Ve třetí části práce je analyzován vliv nové levice a marxismu na vývoj konfliktu v jeho počátečních letech. Dále je v této části definován evropský levicový terorismus a je porovnán se severoirským terorismem. V této práci jsem využil analytickou, deskriptivní a komparativní metodu. Analýzou vlivu dvou výše zmíněných ideologií jsem zjistil, že ideologie nové levice měla zásadní vliv v počátcích konfliktu a ideologie marxismu měla zásadní vliv na rozštěpení Irské republikánské armády a na rozdílné vize řešení konfliktu v jeho počátcích.

Abstract (EN)

The aim of this bachelor thesis is to describe the historical development of the conflict in Northern Ireland and analyze the influence of the ideology of Marxism and the New left in the development of the conflict in its early years. Another aim is to define a left-wing terrorism that occurred in Western Europe since the late sixties and seventies of the twentieth century and compare it with terrorism in Northern Ireland. The first part of this thesis is a theoretical framework. In this part are explained issues of terrorism and irredentism. The second part is a historical excursion into the history of the conflict from its very beginnings to the peace agreement in 1998. In the third part is analyzed the influence of the ideology of Marxism and the New left in the development of the conflict in its early years. In this part is also defined European left-wing terrorism and is compared with Northern Irish terrorism. In this bachelor thesis I have used analytical, descriptive and comparative method. By analysis of the influence of these two ideologies I found out that the ideology of the New Left had a major impact in the early days of the conflict and the ideology of Marxism had a significant impact on the splitting of the Irish Republican Army and different visions for solving the conflict in its early days.